

Autorství díla

Na hudební scéně působí celá řada hudebních skupin. Většinou jde o partu muzikantů, kteří si po hudební stránce a mnohdy i po té lidské velmi dobře rozumějí. Tvoří novou hudbu, na které se často textově i hudebně podílejí, koncertují, sklízí společně úspěchy u svých fanoušků. Problém nastane v okamžiku, kdy se jejich názory na další fungování skupiny začnou lišit a strhne se mezi nimi boj o práva k jejich tvorbě, boj o jejich fanoušky, jejich pravdu, mnohdy i o jejich živobytí. Bohužel taková bitva může skončit až na soudním poli. Článek přináší právní pohled a základní rady, jak řešit autorské neshody a zejména jak jim předejít.

Kdy a komu vzniká autorství k dílu?

Autorství k dílu vzniká tomu, kdo jej vytvořil, v okamžiku, kdy toto dílo vzniklo nejen v hlavě autora, tedy slovy zákona v okamžiku, kdy bylo poprvé vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě, přičemž nemusí být nutně zachyceno na hmotném nosiči, např. na nosiči dat, papíře atp. Ten,

kdo takto dílo první vytvořil, zůstává jeho autorem již napořád. O své autorské právo nemůže přijít. Autor díla může být jediný, nebo se na vytvoření jednoho díla může podílet autorů více, pak se jedná o spoluautory. Spoluautorům vzniká autorské právo k dílu společně a mohou svá práva k tomuto dílu realizovat také jen společně, tedy za souhlasu všech spoluautorů. (Příkladem může být např. spoluautorsky vytvořený text k písni nebo naopak spoluautorsky složená hudba.) O spoluautorství se však nejedná v případě spojení hudby a textu dvou různých autorů. Jde o díla spojená, která se, na rozdíl od díla spoluautorského, chovají z pohledu výkonu autorských práv odlišně. Každý autor vykonává svá práva ke složce, kterou vytvořil (hudbě nebo textu). K užití hudební skladby s textem je tedy třeba souhlasu jak hudebního skladatele, tak textaře. Je však možné, aby autor hudby tuto hudbu užil bez textu či ji spojil s textem jiného autora a naopak. Souhlas autora původního textu nepotřebuje.

Autorství nevzniká registrací či evidencí díla v žádném rejstříku či seznamu (na rozdíl od ochranných známek), tedy ani ohlášením OSA, ale jeho evidence v databázi OSA může mít podstatné dopady, jak objasním níže.

Jaká je funkce databáze OSA?

Databáze děl OSA má hlavně evidenční funkci. Kromě toho v případě, že autorství není nikterak rozporováno nebo neexistuje jiný údaj, který by mohl autorství k dílu zpochybnit, uplatní se tzv. zákonná domněnka autorství, tj. vychází se z informace registrované v databázi OSA, pakliže někdo neprokáže opak.

Může mít ohlášení skladby vliv na posouzení autorství v případě soudního sporu?

V případech, kdy dojde ke sporu o autorství, má evidence v databázi OSA a především vyplněná ohláška evidovaná v OSA jistou důkazní váhu. Není však jedinou možností, kterou autoři mohou využít. Lze samozřejmě užít i další důkazní prostředky, např. svědectví jiných osob o tom, že autor dílo vytvořil, vydání CD, vydání textu tiskem, e-mailovou komunikaci, zveřejnění na internetu, notářský zápis, který bude osvědčovat existenci díla k určitému datu. U soudu lze např. předložit i neotevřený dopis, kterým si autor poslal na vlastní adresu své vytvořené dílo (na obálce je vyznačeno datum), atd. Ohlášením svých děl OSA co nejdříve po jejich vytvoření (lze ohlásit i díla dosud nezveřejněná) však předejdete tomu, že si vaše dílo ohlásí někdo jiný před vámi a poté budete muset složitě pátrat a hledat důkazy, kterými své autorství prokážete. Při ohlašování děl doporučuji také připojit jejich nahrávku, což při ohlášení prostřednictvím systému Infosa lze učinit jednoduše on-line.

Co dělat, když zjistíte, že vaši skladbu/text si již ohlásil někdo jiný?

V každém případě můžete ohlásit skladbu i vy. V OSA budeme evidovat dvě ohlášky a v případě, že OSA udělí pro užití díla licenci a vyinkasuje autorskou odměnu, tato odměna zůstane blokována v OSA až do okamžiku, kdy se vyřeší spor mezi autory, ať již na základě jejich domluvy, či výsledku soudního sporu. OSA může v těchto případech také stanovit šestiměsíční lhůtu k uplatnění nároků autorů soudní cestou. Pokud v této době nedojde k podání žaloby, je OSA oprávněn vyplatit odměnu tomu, kdo má prioritu dle data ohlášky.

Mohu někomu zakázat hrát své skladby?

Autorství zaručuje jistá práva k dílu. Mimo jiné má autor právo své dílo užít nebo udělit souhlas s užitím díla další osobě. Do rámce tohoto oprávnění spadá právo na sdělování díla veřejnosti, které může být realizováno i živým provozováním díla, při kterém

se předpokládá osobní účast výkonných umělců — interpretů (např. členů hudební skupiny). Jde zejména o koncerty.

Důležité je uvědomit si, že ve smyslu autorského zákona není uživatelem interpret. Osobou, která je podle autorského zákona povinna si souhlas s užitím díla opatřit, je fyzická nebo právnická osoba, která dala podnět k pořádání koncertu a která koncert na své náklady zabezpečuje a organizuje. Rozhoduje o místě a datu pořádání, ceně vstupenek, inzerci, jedná s umělci, zajišťuje pronájem sálu apod. Tato osoba přitom jedná vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a nese hospodářská i jiná rizika s tím spojená. Zpravidla touto osobou bude pořadatel nebo provozovatel klubu či jiného zařízení, kde se koncert koná.

V případě autora zastupovaného OSA uděluje oprávnění k užití díla (licenci) za autora OSA. Děje se tak na základě tzv. hromadných licenčních smluv, uzavíraných s provozovateli živých hudebních produkcí. Předmětem těchto hromadných smluv je udělení souhlasu k užití veškerých děl, k nimž OSA spravuje majetková práva autorská, nikoliv tedy k užití individuálně určených děl. V praxi OSA není možné, zejména vzhledem k množství skladeb v našem repertoáru, reflektovat při uzavírání hromadných licenčních smluv na individuální výjimky. Další skuteností, která takový postup vylučuje, je i to, že o živých hudebních produkcích, zejména pak o užitím repertoáru, se OSA dozvídá kvůli liknavosti pořadatelů či objektivním okolnostem často ex post, tedy až po jejich konání.

Z výše uvedeného vyplývá, že autor zastupovaný OSA v této oblasti nemůže zakázat konkrétním výkonným umělcům, aby jeho skladby interpretovali. Takový zákaz by musel realizovat přes jednotlivé provozovatele živých hudebních produkcí tím, že by neudělil licenční oprávnění k užití svých děl živým

provozováním. Jelikož je však námi zastupovaným autorem, tento postup je z důvodu povahy kolektivní správy vyloučen.

Jak správně postupovat:

- Nové skladby a zhudebněné texty co nejdříve ohlásit OSA (lze ohlásit i dosud nezveřejněné dílo);
- Ohlášky vyplňovat co nejpečlivěji, uvádět případné spolaautory a jejich podíl na díle, ideálně přiložit k ohlášce partituru nebo nahrávku;
- Je praktické mít i jinou možnost prokázat okamžik vzniku díla (např. notářský zápis, zalepená obálka s partiturou či nahrávkou díla adresovaná na vlastní adresu — s datem na podacím razítku atp.);
- Nenechávat na jedině osobě vyřízení ohlášek skladeb, na jejichž vzniku jste se podíleli jako hudební uskupení, a nepověřovat jinou osobu, aby skladby ohlašovala za vás. Případně si vše ověřte v databázi OSA;
- Pravidelně kontrolovat v databázi OSA ohlášené skladby / zhudebněné texty (kontrolovat každoroční výpis nově registrovaných skladeb, který OSA zasilá, a chybějící skladby co nejdříve ohlásit);
- Pořadatelům koncertů včas (tj. minimálně 20 dnů před koncertem) dodat playlist s uvedením názvů děl a jmen autorů a upozornit pořadatele, že mají povinnost ve vašem zájmu ohlásit OSA konání koncertu a předložit playlist, a to do 10 dnů před koncertem;
- Kontrolovat svá vyúčtování od OSA a v případě, že odměny za užití děl, o kterých víte, nejsou uvedeny, reklamovat vyúčtování, hlásit produkce atd. ☐